

148

СIII-9

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 21. ЈАНУАРА 1873.

ГОДИНА II.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 10.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА У НЕДЕЉУ НА ПО ТАВАЦА. — ОТОКИ ЗА НОВИ САД 40, А НА ОТРАНУ 60 НОВ. МКРЕЧНО. — ЗА ОГЛАСН
ПУДИКОМ В ГРДИТОКОМ 01, К НАПЛАЋУЈЕ ОБ ОД ЈЕДНИХ ВРОТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ ОВАКИ ПУТ. — ПРУЖАЊЕ: СЛОВНИК
СЛОВАНИЈА, 001. ЕПОХА И У АЛБЕ-ДО ВЕЧЕДАМ.

А. Шеноа, драматург народнога позоришта у Загребу, написао је у „Viencu“ неколико речи о народном позоришту у Загребу. Те његове речи могу се у многоме применити и на наше позоришне прилике у Новом Саду и у Београду. С тога их и доносимо, да би могао и наш свет из њих црпти лепе поуке, па да не приговара и не замера и тамо, где нема места приговору и замерци. А. Шеноа вели: Од ово неколико година писало се у загребачким новинама много о нашем позоришту: о појединим представама, о репертоару, о реду, о уређењу и т. д. Писало се и добро и зло, и паметно и непаметно. Путао сам свеједнако, нисам одговарао на приговоре, и то с тога, јер гао члан управе не могу свега пред свет изнети, што бива за кулисама, те би се са мoga приповедања могле породити још и веће смутње; јер је повесница нашега позоришта у истини веома чудновата и заплестена, па и сад, где се одважих говорити јавно, не могу тога чинити на сва уста. Али бутати не смем; не смем и не ћу, јер ми је већ дотужало. Не говорим ради своје особе. Не радо је износим на јавност, али опет нисам букавица, да не бих смео казати, да посао драматуршки разумем, да не бих смео рећи, да ме не води себичност. Али говорију ради самога завода, ради друштва драматичкога. Пајвише ме принудишировим речима примедбе венчевог извештача, где су се вели, да опера добро успева, и само на драматичне представе да се има општинство тужити, јер се даје мало драма и то слабо, и само лакши комади да иду нешто боље; а одмах за тим, да се дају само слаби комади. Да видимо, је ли то истина. Да говоримо пре свега о репертоару. Шта да се даје у Загребу, у вароши

грађани алијаси и викандри и викандри могу да био 20.000 душа, који ипак веома разнолико обићништво је? Зар оперете? Не, то је лудоријадима која стоји силу новаца, — веле једни, дајте драме. Драме! — веле други, јесте ли с ума сишли? Ми не идемо у позориште, да плачемо. Дајте француске комедије. Не, веле трећи, то је префино, то је досадно. Дајте талијанске комаде. Хи, веле четврти, ми мислим, да талијанске ствари не вреде много. Даље изворне комаде? Боже сачувай ко ће то гледати! Даље немачке комаде? Не, нису доста фини. И тако даље без краја и конца. Све то није шала, све је то жива и права истина.

Данас се приказује нов комад, слављен по свој Европи. Шта вели на то критика? Један критик пише: „Комад је веома занимљив, гђа Н. Н. решила је свој задатак мајсторски.“ Други критик пише о истом: „Комад је слаб, гђа Н. Н. није схватила свога задатка.“ Шта велите на то? Комад тај напунио је другде 50 пута кућу. Дајте га у Загребу други пут. Шкандал! Опет стар комад! Шта велите на то? Дајте комад у 1 радњи, који је стадни репертоарни комад позоришта: „Théâtre français“ и бечког дворског позоришта. Други дан написаће вам неко, који није видео ни већега позоришта, који дубље не познаје ни једне драматичне књижевности, који не познаје ни позоришних педуља бечкога позоришта, — од прилике ово: „О том комаду у 1 радњи није вредно ни говорити. Комади у 1 радњи спајају у Бурстлпратер, а не на наше позориште.“ Па тај критик додаје још и ту смелу изреку, да естетици тврде, да комади у 1 радњи ништа не ваљају, премда су Лесинг, Гете, Молијер и други драматични прваци писали таквих комада, и давали их као позоришни управи

витељи, премда се такви комади дају и сад на свима првим позориштима целога света. Шта велите на то? Па ухвати ли татву критику који противник нашега језика укавани, одмах ће да завиче: „Шта! Зар ми да идемо у то позориште, где се дају такви комади?“ Шта велите на то?

А шта веле људи странци, који долазе у Загреб, па виде наше позориште? Један ми такав господин рече: „Верујте ми, чудио сам се, да има у Загребу тако добрих представа, и да се дају у Загребу тако тешки комади.“ Али мудрост неке наше господе није толико бистра, да увиди, да се за тим грђама и исовкама скрива нешто, што се не зове хрватско позориште.

Изволите осим тога уважити и друге сласти драматургове. Он мора познавати сви 600 комада позоришне књижнице, он мора познавати стару и нову домаћу, немачку, словенску, тран-пуску и талијанску драматичну књижевност, те избирати из ње комаде, који се могу кол нас давати. Он мора по када прочитати 60 комада, посланих од агента, међу којима има обично само 5—6 вљаних. Драматург мора исправити преводе нових комада, који су обично слаби, јер се написи књижевници већином не баве превађањем. К томе може се додати, да на један пут

То су вам у кратко сласти драматургове. А највеће невоље — сплетке у друштву и изван друштва нисам ни споменуо. Будите енергични, вичу једни. Добро. Неки глумац вратио две три улоге, којих није ни читao, и то вратио једну у очи пробе, тврдећи, да то нису његове улоге, да он драматургу не може „угазати љубави“, те приказивати тих улога. Глумац буде отпуштен

Сутра дан вичу енергично новине! Како је смела управа отпустити тако власнога глумца! Шта велите на то?

Али да видимо, је ли опера виле радила од драме? За време од 1. октобра до 18. децембра 1872 биле 53 представе, и то 20 оперних и 33 драматичне.

Од опера су биле певане ове: „Циганка“ (нова), „Ернани“, 5 пута, „Бан Легет“ 5 пута, у 33 драматичне представе било је осим старих 15 нових комада, и то: 1. „Максим Пранојевић.“ — 2.

Супузи.“ — 3. „У петак.“ — 4. „Неваљао чо-
“век.“ — 5. „Школски надзорник.“ — 6. „Си-
ротињски адвокат.“ — 7. „Венчани.“ — 8. „Че-
ститам.“ — 9. „Француско-пруски рат.“ — 10.
„Маркиз Вилемер.“ — 11. „Девојачки завет.“ —
12. „Шоља теја.“ — 13. „Сестра Тереза.“ — 14.
„Свадбено путовање.“ — 15. „Превртљивост.“
Даље 4 изворне и 11 преведених комада, три
драме, 2 позоришне игре и 10 комедија. Ти комади,
осим изворних, приказује се веома добним успе-
хом на великим позориштима. А нису ли сви ко-
мади, осим првога, добро приказани били? Уз-
мите, да се даје у 6 месеца 100 драматичних
представа, то по досадањем размеру долази 45
новости онај сезону. Па и то још није дosta?
Бечлије су срећне, ако се у дворском позоришту
тде сопстванови не мењају као год, нас доје 6
новитета! Покажите ми једно мање позориште
старога и новога света, где се даје више но-
вих комада и клањају вам се до прне земље.
Шта даље? Да, требало би дати оперу, тра-
гедију, позоришну игру, комедију, лајрдију, опе-
рету, пантомиму, балет, и то сваки дан нешто
ново, а све то за неколико десетака. Приговара
се репертоару, да нема много драма. Истина је,
не дајемо их много! А за што? Јер за то немам
доста сила; јер ми нарочито фале добре епи-
зодисте; јер волим не давати тајних представа,
него гварти комаде; јер год тајних представа
мора изврсна бити и укупна игра; јер ће се
таке представе тек онда моћи давати, кад буде
ваљано драматично училиште у Загребу; јер на
последњу томе нема доста вештих сила, те су
се морали изоставити из овогодишњег реперто-
ара ови комади: Штруенс, Фијеско, Ромео и
Јулија, Доброслав, Карло Драчти и т. д. А при-
говор, да нема пробе, не стоји тајоћер. Ко се
год жели о томе уверити, нека дође сваки дан
у позоришну зграду, па ће видити, да ли се држе
пробе.

ДАМСТВИЈА.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Мати и син“), позоришна игра у 5 чипова, представљана је 16. јуна мес. — Комад је већ једном оцењен као зајимљив роман, раскриљен пред нама на глумцима, али који као драма не може издржати општије критике. С тога прелазимо одмах на саму представу. Насловну је улогу са особитом уметношћу и вољом извела Маринковићка. Она и ако за достојанствене улоге има особитог дара, опет јој је ово једна од најејајнијих њезиних улога. Један део публике показао је свој суд о такој матери у „преврнутом реду“, то јест са сваким чипом расла је и његова аптилатија, што је са свим природно, инстинктивно. Са спом (Марковићем) смо већ мање задовољни. Он је патетичан и декламује, где не треба, а ни у врту са Селмом није се баш показао као човек од света. Селми (Л. Хапићевој) можемо такођер препоручити мало дубљу студију карактера, који представља, и обичаја, налик и држава општег круглога, у којима се креће. Напротив, особиту хвалу заслужује Анка (Л. Марковићева) која се одликоваше јопом и депом цемом и громжине, песташине, младеженице, али без претеривања и не прелазећи границе пристојности. Пријатина нам је дужност, што можемо одати заслужену хвалу још и Гундули (Шоповићевој), и Стевану (Недељковићу). А и други су своје доприноси, те је којад много боље испао, него кад смо га први пут гледали.

Б.

КЊИЖЕВНОСТ.

* (Венац песништва хрватскога и српскога), састављено је Аугуст Шепоја, а намерава га издати Драгутин Албрехт за бечку изложбу. Дело ће то бити тако сјајно, да ће се моћи упоредити најлепшим тискаријама других парода. Књига је украпота спликома, а у њој има до 200 уметничких песама од 85 песника српских и хрватских и то од 15. века до данашњег дана. Осим тога биће у том делу и пародија песама из свијју крајева наше парода.

КЊИГА РАСТОВО.

* (Књижара браће Јовановића у Панчеву). Ко зна од књиге су велике користи по сваку књижевности добро уређене књижаре и како оне могу много учинити за развијатак и напредак сваке књижевности: тај ће се искрено зарадовати кад чује, да су браћа Јовановићи у Панчеву отворили књижару, која ће се старати да све наше потребе подмири и да осим тога издаје и добра дела, која ће пароду и пародију просветити од користи бити. Тим радом, својим стечијем ће браћа Јовановићи признања и захвалности у садању и потоњу паралитија, ако у том свом племенијтом подузетку и истражују. Нека се не плаше од запрека и препрека, које ће им раду сметати: то сваки је почетак тежак, а тек се па муди позијају јупаци. Ми од наше стране препоручујемо нашем свету а особито нашим књижевницима књижару браће Јовановића, која је и за ово кратко време свога постанка показала, да је пошила путем, који ће на боље окренути наше књижевне прилике. У интересу пародије књижевности ваљало би нарочито нашим књижевницима да потпомажу браћу Јовановићима.

новиће које радом својим, које шиљући им већ издана дела своја на распредају. Само ће тако моћи наши млади књижари своме тешком задатку одговорити, да то буде, желимо им од свега срца!

ИНЕ КРОЛОГ.

* (Франческо Дал Онгаро.) Ових дана премингује је талијански пеоник Франческо Дал Онгаро, који је многим својим песмама узео предмет из наших крајева. Он је написао и трилогију „Краљеви Марко“ у којој наглашује, да слободна Италија треба да буде у братском савезу са јужним словенским земљама. Да је песмом хтео утирати пут томе савезу, изриче лепо у самом предговору својих песама, које су изашли у Фиоренци.

СИТИЦЕ.

* (Калуђер — Глумац.) Догађало се у свету, да су краљеви узимали себи за жеље просте пастирке, али је веома редак случај што га приповедају талијански лист „Trovatore“. Неки калуђер, доминиканција, скледе ових дана митију и ожењи се неком гласовитом девачином у Фиоренци. Тим првим кораком незадовољан, хоће слда братац, да ступи на позорницу и да делик лаворике са својом жељом. Дакле од олтара управо на позорницу.

* (Двоглава певачица.) У Пешти приказује се сада у редутској дворали, некаква принцица Мис Христинија Мили, која има две главе, четири ноге и четири руке. Родила се у северију Каролини, у једињеним државама. Сада јој је двадесет и једна година, пева особито лепо, тало, да је свргде зову двоглавим славујем и иградивно као да су птићи двоје. Из два гла говори, и пева из свакога гла посебним гласом: из једнога високим, из другога талијаном. Свака гла гласила посебиће, тало, да се тај славује у исто време на две стране разговара. И очи су у свакој глалији другачије: у једној су сетисе, певеселе, а у другој чује ватре. „Славуј“ тај, само ако хоће, може се и у двоје разговарати па баш и свајати се. Ова двоглава певачица дошла је пре једно две године на јавну драмбу као робље. Први купац, неки Биглез Смис, даде за њу 30.000 долара и избора је да певачицу.

* (Најстарији човек.) Шије окоји америчанац, за ког смо јавили у пропшлом броју најстарији човек. Био је од њега још старији један Сребрена по имениу Петра Чортара и родом близу Темишвара. Пера се родио год. 1539 а умрло је 1724, дакле је доживљио 185 год. Док је било млађи чувао је овце. У старости је био јако погнут, али је ипак био главом велик од свога 100-годишњег спа. Живио је умерено и пострио је све постове. Веле да му је слика његова сачувала у породици грофа Валиса.

* (Новине у Аустро-Угарској.) У Аустро-Угарској излази данас 1020 различитих новина, и то: 600 немачких, 170 мађарских, 79 ческих, 58 пољских, 50 талијанских, 22 словенских, 9 српских, 9 руских, 8 румунских, 6 хрватских; 3 чијутске, 2 словачке, 2 грчке и 2 француске. Само у Бечу излази 340 од којих је 333 немачких.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

У ПРЕТПЛАТИ 11.

19. ПРЕДСТАВА

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 21. ЈАНУАРА 1873.

Српски народни позориште је у овоме згради уз леву панораму ("вид и време") изградило ново позоришно дјалоштво, које ће сада имати у своме саставу и позоришну сцену, и то у новој позоришној дворани:

МАЈСТАРСКА ЗАКРЈУ.

ШАЛВИНА ИГРА У 2 ГАЗДЕЛА, О ПЕВАЊЕМ, ПО НЕМАЧКОМ ПОСРБИО Л. ТЕЛЕЧКИ

СОБЕ:

- Доктор Киселић, лекар у позоришту
- Персида, жена му
- Анга, ћена му
- Сомчић, главничар, пре тога алвација
- Наста, жена му
- Светозар, син му
- Пириватра, јуја му
- Ержа, куварица код Киселића
- Илонка, собарица код Киселића
- Сока, собарица код Сомчића
- Тапетар
- Кувар
- Шегрт
- Послужитељ
- Лакајон
- Ловаш

Збива се у Пешти и Будиму.

У четвртак 25. јануара: „**НОВИ ПЛЕМИЋ**“. Позоришна игра у 5 чинова, од Гернера, посрбио Л. Телечки

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичном) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новчи, а двери у Српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у веће на каси.

Други део претплате полаже се или у веће на каси, или у трговини Ђире Поповића и друга му.

БОЛУЈЕ: Л. ТЕЛЕЧКИ, В. МАРКОВИЋ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.